

M. DŽON HARISON

PUT SRCA

S engleskog preveo

Darko Tuševljaković

**Čarobna
knjiga**

Was man nicht erfliegen kann, muss man erhinken.
– Rikert, *Die beiden Gulden*

... Potčinila se svemu što život
nosi, i postala je deo misterije te.
A pošto je postala svačiji sluga,
nad svima je i zagospodarila...
– Alister Krouli

PROLOG

Pleroma

Kada sam bio mali, često sam sedeo nepomičan u vrtu, okupan sunčevim zracima, dlanova položenih na grubu ciglu baštenskog puteljka, i čekao, sa gotovo bolnom napetošću, da se nešto desi, iščekivao sve događaje sadržane u tom trenutku, sva otkrovenja koja su se u njemu krila. Bio sam uronjen u opore, prašnjave, aromatične mirise štavolja i nevena. U uglu zagrejanog zida, rabarbara je bledela ispod preokrenute pocinkane kade koju je izjela rđa. Osećao sam njen miris.

Među prvim majčinim rečima kojih se sećam jesu: „A tako zrela žena! Kako zrela žena može tako da se ponaša?“ Tračarila je nekog iz porodice. Ne sećam se koga, možda neku od svojih mlađih sestara. Tada sam prvi put čuo taj izraz. „Zrela žena“. Zamislio sam da se žena može uzgajati, kao paradajz ili krompir, u svrhe koje nikad neću odgonetnuti. Je li moja majka tako „sazrela“? Ta slika se u meni granala i širila dugo nakon što sam otkrio pravo značenje izraza.

Moja majka je volela filmove. Volela je glumice Vanesu Redgrejv i Glendu Džekson, baš kao i likove koje su igrale. I sama je bila povioka, mršava žena, ali ni po čemu drugom nalik na njih. Naspram njihove ozbiljne, koščate staloznosti koja se redovno pretvori u bes ili oduševljenje mogla je da ponudi samo stegnutu,

palanačku lepotu koja se viđa kod medicinskih sestara i učiteljica. Zvala se Barbara, ali je od prijatelja tražila da je zovu „Bobi“. Kada sam malo porastao, to mi se činilo tugaljivim koliko i njeni besprekorno skrojeni kostimi i koža potamnela od sunca. Plašila se da će od sunca delovati sparušeno, ali se svejedno sunčala, u vrtu ili na plaži, podižući lice iz taštine i očaja, u neispunjenom refleksu bega.

Volela je da Redgrejv i Džekson glume kraljice, plesačice, kurtizane, romantične intelektualke rešene da se samousavršavaju do smrti, nalik na ogromne, koščate moljce unutar japanskih lampi sopstvenih neuroza. Činilo se da im je seksualnost najjači kvalitet, sve dok, u odsudnom trenutku, sav seksualni zamajac filma ne bi pretvorile u nekakvu metaforu samoispoljavanja – prizor plesa ili trčanja – i izmakle kako filmskom ljubavniku, tako i publici. Daleko je važnije bilo zadržati se u centru pažnje i zbog toga su se takmičile čak i sa sobom. Stupivši na svetlo pozornice, bile su spremne da je u trenu napuste, otplešu s nje, i, ostavši nezadovoljene, uporno zahtevaju:

„Ne. Ne ona. Ja.“

Kada sam punio dvanaest godina, moja majka je imala trideset. Sećam se kako je koračala tamo-amo duž travnjaka ispred kuće i uporno uzvikivala: „To prokleta parče papira, to prokleta parče papira“, držeći pismo u desnoj ruci. Pretpostavljam da je bilo od mog oca. Jasno je, međutim, da je problem ležao negde drugde. „To *prokleta* parče papira!“ Menjala je emfazu u svojoj optužbi tako da je naposljetku nakratko istakla svaku reč. Zvučalo je kao da traga za nekakvom konačnom, neporecivom verzijom.

Uznemiravalo me je njeno osećanje za dramatiku, transparentnost njenih osećanja. Trčao sam po vrtu i brao cveće u

očajničkoj želji da joj ponudim nešto u zamenu za gubitak koji ju je morio, kakav god on bio. „Uzmi moj rođendan“, sećam se da sam viknuo. „Ne treba mi.“ Zbunjeno je pogledala u polomljene stabljike kitice margareta. „Moramo ih staviti u vazu“, rekla je.

Ja sam igrao ulogu Vanesinog muškog partnera, Vanesine publike. Trebalo je da pratim majčino povlačenje kroz sve skućenije koncentrične slojeve njenog bića. Slojevi luka, oljušteni, samo bi otkrili nove slojeve.

„Poslednje što želim jeste rođendan, dušo.“

Pismo je tokom celog poslepodneva ležalo odbačeno na travnjaku, gde ga je kiša potpuno raskvasila. Kada je otac zauvek otišao, majka se posvetila spasavanju svoje kože, svakog jutra brižljivo nanoseći sloj šminke boje meda, samo da bi je, još brižljivije, uveče uklonila. Možda prekasno otkrivši slobodu u feminističkim bestsellerima, nosila je široke američke naočare sa zatamnjenim staklima, kako bi štitila oči i naglasila elegantnu, malčice ostru liniju brade i obraza.

„Sada sam tužnija, ali i mudrija žena“, pisala mi je s letovanja u vili u Santa Ponsi, verovatno precenivši zrelost sedamnaestogodišnjaka. „Istinski upoznamo ljude tek kad bude prekasno, zar ne?“

Laskala su mi ta nepotpuna, odrasla osećanja koja nagoveštavaju pravu temu, ali je uvek nekako izbegavaju. Davno nakon što sam odustao od pokušaja da odgonetnem na šta tačno misli, i dalje sam osećao da mi se poverava.

„Ali tako to ide, mili moj. Verujem da ćeš, kako budeš rastao, i sam to otkrivati.“

U to vreme sam već dva-tri puta nedeljno bežao sa srednjoškolskih časova. Ne bih umeo da objasnim zašto. Uvek bih samo lunjao

ili sedeo opčinjen Ejvonom, tamo gde protiče kroz obližnja polja, i posmatrao kako se topla sunčeva svetlost rasipa i penuša oko ustava, sve dok me ne bi preplavio nekakav snen zamor, tako da ne bih razlikovao prizor vode od njenog zvuka i težine, njenog neobičnog, moćnog, gotovo prevrelog mirisa. To na neki način povezujem sa „zrelom ženom“. Ona je stasala skupa sa mnom. Taj prevreli miris, ta težina – bili su njeni. Više je uhodila nego progonila moja adolescentska leta, koja su sva bila ispunjena kišom i suncem, kao i najneočekivanijim promenama u svetlu.

Ne znajući za sve to, moja majka je ljudima govorila da sam nezreo za svoje godine; i, zaista, tokom prvog semestra na Kembridžu gotovo sve vikende sam provodio kod kuće, putujući vozom u petak uveče i u ponedeljak rano ujutro. Voz bi se često zaustavio na nekoliko minuta u blizini Darbija. Ne sećam se imena stanice. Zbog dva stara drvena perona, okružena arišom, borom i šarenom božikovinom, izgledala je kičasto i tajnovito: bila je to stanica na sporednom koloseku proze od pre četrdeset godina namenjene deci iz srednje klase. Dok sedite u vozu, nemate pojma kakav se pejzaž krije iza stabala. Vetar bi se probijao kroz njih, tako da ste mogli da se zamislite na nekom peskovitom uzvišenju, od kog se proteže gusto raspoređena mustra voćnjaka i puteljaka, širokih poljana koje sežu do narednih brežuljaka. Popodnevno svetlo glaziralo bi listove božikovine. U toj zemlji – ili vrtu – sa druge strane, sve je bilo moguće. Lisice, sove i ukradeni poniji. Žbunovi štipavca i ciganske čerge na neravnom polju. Misteriozna gomila drvenih pragova nedaleko od šina, svetlucava od kiše, pod zelenkastim svetlom na rubu šume!

Žarko sam to želeo.

A onda bi svetla nestalo, vetar bi se umirio i kiša bi se premestila dalje. Stabla bi ostala prašnjava i premazana lepkom za ptice.

Iza sebe su skrivala samo stambeno naselje, privatne placeve, malo proizvodno preduzeće. Žena s hiperaktivnim detetom ušla je u vagon i sela preko puta.

„Samo sedi“, upozorila je dete.

Umesto toga, ono je neko vreme prkosno zurilo u nju, a zatim otišlo da klepeće automatskim vratima.

Na početku drugog semestra, kupio sam muzički stub. Ubrzo sam počeo da stavljam slušalice na glavu, pojačavam ton i iznova slušam istu kompoziciju, tako da bi svako ponavljanje neke značajne fraze dovelo do blage, bele eksplozije u celoj unutrašnjosti moje lobanje.

Bilo da je kompozicija prvi stav Bruknerove Pete ili tek pesma grupe *Bjuli braders*, rezultat bi bio isti. Sam korteks, uvojita površina mog mozga, ostao bi ispran i podlokkan tim malim, bezbolnim otkrovenjima. Donekle sam se nadao da će, budem li slušao dovoljno dugo ili dovoljno pojačavao ton, postati gladak kao kamen, tako da nikad više neću moći da mislim. U to vreme, ideal mi je bio da ostanem svestan – perceptivan, receptivan – ali ne i svestan sopstvenog bića. Nikad to nisam postigao. Muzika bi uvek izgubila moć. Eksplozije bi prestale da me inspiraju. Mozak bi ponovo izrastao. Došao bih sebi, zagledan kroz prozor u zelenkastu svetlost koja se probija kroz krošnje.

Devojke od osamnaest ili devetnaest godina plivale bi ka meni kroz to svetlo, lenjo i bezumno zamahujući udovima. U mojim mislima bile su crvenokose, nasmešene, snenih očiju kao u nekog Gustava Klimta. Kasnije sam ležao na podu s jednom od njih.

* Upotreba velikih slova namerno odstupa od pravopisnih pravila zarad postizanja specifičnog stilskeg efekta koji je autorka načinila u originalu, a koji smo želeli da prenesemo u prevodu. (Prim. urednika)

Bio je početak juna, vedar ali pun vlage. Vazduh je danima pritiskao tlo poput tega, na nepripremljenim, zatečenim ulicama vladala je tišina. Imala je cimere, ali kuća je tokom cele nedelje bila pusta. Njena soba, u prednjem delu kuće, nalazila se u senci široke krošnje divljeg kestena i danju je uglavnom bila zamračena i hladna. Tokom jednog jutarnjeg sata, odrazi roletni prevlačili bi se preko sofe sa indijskim jastucima i kestenjasto-narandžastog tepiha sa resama, pa nastavljali dalje, ka njenim raširenim nogama i razbacanom donjem vešu. Malo posle dva, tanka, usijana linija sunčevog svetla presekla bi gornji deo sobe, uhvatila prašnjave papirne ptice jeftine viseće instalacije i nakratko ih optočila emajlom i zlatom. I to je bilo to.

„Ova soba smrdi na seks.“

„Smrdi na nas“, rekao sam.

Poznavao sam je jednu nedelju i dva dana. Polurazbuđen usred noći, sâm u svom krevetu, osetio bih njen miris i u tom trenutku užitka bih se, zapanjen, prisetio njenih šapata: „Jebi me! Jebi me!“ Gde god se našao, mogao sam da zatvorim oči i precizno zamislim donji deo luka njene kičme, gde kao da je zadržavao dah pre nego što će se izviti u glatke, čvrste mišiće stražnjice. Voleo sam njena kontaktna sočiva. Voleo sam kada bi morala da zastane nasred ulice kako bi izvadila jedno na dlan i olizala ga, kao mačka, da ga očisti.

„Možda treba da se okupamo.“

U tri sata, neko je vukao bicikl uza stepenice, pa ušao u kuću. Čuli smo korake na hladnim pločicama hodnika. Dotad smo već postali nestrpljivi, malčice umorni, lepljivi na dodir. Ko god to bio, na vrata sobe je prvo pokucao s oklevanjem, a zatim odlučno. Poznati glas je upitao za mene.

„Ne odgovaraj“, oblikovala je usnama poruku.

„Jaksli je spreman da proba“, izgovorio je glas ispred vrata. Nastupila je pauza. „Jesi li tamo? Hej? Jaksli kaže da je spreman. Ovog vikenda.“

„Ne odgovaraj!“, rekla je, prilično glasno.

Pridigao sam se i zagledao se u nju. Poznavao sam je jednu nedelju i dva dana, i voleo sam sve u vezi s njom.

„Pst!“, rekao sam.

Povukla me je k sebi. „Odlazi!“, viknula je.

„Jeste li unutra?“, kazao je glas ispred vrata. „Lukas je!“

„Sačekaj, Lukase...“, uzvratio sam.

Da li bi išta bilo drugačije da nisam; da sam ostao tamo, nem, ruke zavučene među njene noge, trudeći se da se ne nasmejem?

„... stižem.“